

بررسی تطبیقی جرم نشر اکاذیب در مطبوعات در

حقیق ایران و فرانسه

(صائمه: قوانین مربوطه)

مؤلف:

مسعود دهباشی

کارشناس ارشد حقوق جزا و جرم شناسی

- سرشناسه : دهباشی، مسعود، ۱۳۶۹ -
- عنوان و نام پدیدآور : بررسی تطبیقی جرم نشر اکاذیب در مطبوعات در حقوق ایران و فرانسه / مؤلف مسعود دهباشی.
- مشخصات نشر : تهران: انتشارات اساتید دانشگاه، ۱۳۹۷.
- مشخصات ظاهری : ۱۷۲ ص.
- شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۹-۶۸-۳
- وضعیت فهرست نویسی : فیا
- موضوع : افترا (روزنامه‌نگاری) (Canards (Journalism)
- موضوع : قانون مطبوعات -- ایران Press law -- Iran
- موضوع : قانون مطبوعات -- فرانسه Press law -- France
- موضوع : حقوق تطبیقی Comparative law
- رده بندی کنگر : KMF. ۱۳۹۷۳۵۰۰ ب۴ د۹ /
- رده بندی دیویی : ۵۵۰۹۹۸/۳۴۳
- شماره کتابشناسی ملی : ۵۲۰۵۰۶۷

عنوان کتاب: بررسی تطبیقی جرم نشر اکاذیب در مطبوعات در حقوق ایران و فرانسه

مؤلف: مسعود دهباشی

ناشر : اساتید دانشگاه

ناشر همکار : یاد عارف

نوبت چاپ : اول تابستان ۱۳۹۷

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۹-۶۸-۳

قیمت : ۱۸۰۰۰ تومان

تمام حقوق برای ناشر محفوظ است، تکثیر تمام یا بخشی از این کتاب به هر شکلی (بصورت

صوتی، تصویری، الکترونیکی، ...) منوط به اجازه کتبی ناشر است.

«مسئولیت صحت مطالب کتاب با مؤلف است»

تلفن انتشارات: ۰۱۸۷۸-۶۶۴۰۵۰۷۳-۶۶۴۰۲۱-۰۹۱۲۴۳۴۲۷۴۱ همراه

نشر اکاذیب در حقوق ایران و فرانسه رویکرد فراوانی را در نظام قانونی در نظر گرفته است. این موضوع به اهداف حقوقی باز می گردد. هدف حقوق، ایجاد و تضمین نظم در جامعه است. ملتزم شدن به نظم حقوقی و قبول محدودیتهای ناشی از آن، وابسته به بهره مندی بهینه انسان از آزادی و امنیت است. جرم انگاری و تعیین ضمانت اجرای کیفری برای نقض ارزشهای اساسی، ابزاری در دسترس نظم حقوقی برای حمایت از ارزشها است. تحولات سه دهه اخیر و رشد فزاینده رسانه ای ارتباط جمعی و تأثیر فوق العاده و اعجاب آور آن بر زندگی خصوصی، اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و سیاسی موجب توجه صریح دولتها و حکومت ها به کار ویژه های رسانه ای شده است. جرم انگاری کشورها در حوزه رسانه نسبت مستقیم با یکدیگر و آزادیگرا و اقتدارگرایی آنها دارد. دولت های اقتدارگرا همواره و در طول تاریخ با ستیز و هر و شبه با رسانه ها رفتار کرده و در نتیجه تورم کیفری و مجازات های سنگین رسانه نگاران یکی از مسائل کنترل حکومت ها بر رسانه بوده است.

ارتباطات و خبررسانی سنتی طول حیات بشر دارد، که به دلیل گرایش های فطری انسان به برقراری رابطه با دیگران و پیدایش زندگی اجتماعی همواره جزء جدایی ناپذیر زندگی بشر بوده است. اما امروزه با پیدایش وسایل ارتباطی جدید و توسعه نه های ارتباطی شکل و کارکرد ارتباط، دگرگونی های اساسی پیدا کرده به طوری که در دهه های اخیر «انقلاب ارتباطی» رخ داده است. در نتیجه این دگرگونی، وسایل ارتباطی بر زندگی ما سایه انداخته و نادیده گرفتن آنها ممکن نیست و مطالعه پیامدهای مختلف این پدیده و تلاش برای استفاده مطلوب از آن ضرورت دارد. اطلاع رسانی و انتشار سریع اخبار و نیز کاهش یا حذف فاصله زمانی و مکانی، یکی از پیامدها و کارکردهای وسایل ارتباطی جدید است. در یک حکومت اسلامی که داعیه جهانی شدن و برزخه ریزی در سطحی جهانی برای مردمان دنیا دارد. می توان گفت که، علم فقه مسئول و پیگیر تحقق سلامت معنوی و مادی، هدایت و عدالت در جامعه بشری است و این سه، ابتناء تامی بر آگاهی های اجتماعی دارند. این علم نمی تواند در قبال خبر و رسانه های جمعی که حامل و ناقل بخش مهمی از آگاهی های اجتماعی هستند، برخوردی خنثی و یا غیر ناظر به ماهیت و کارکرد آنها داشته باشد. این مدعا با شواهدی از نقل و نیز عقل قابل تأیید می باشد. اهمیت کار رسانه ها و مطبوعات و حوزه های خبری در این است که، جامعه آنها را حلقه واسط خود با حقایق می داند و بر پایه اطلاعات و اخبار دریافتی از آنها، تحلیل و برنامه ریزی می نماید. اگر آنها به عمد، اطلاعات و اخبار غیرواقعی را در اختیار جامعه قرار دهند، علاوه بر اینکه، به اعتماد جامعه به خود خیانت کرده اند، اعتبار خود را نیز در پیش آنها از دست می دهند.

وسایل ارتباط جمعی و به ویژه مطبوعات نقش اثرگذار و مهمی در دانایی و آگاهی افراد دارد و به صورت‌های مستقیم و غیرمستقیم بر رفتار مخاطبان تأثیر می‌گذارد. مطبوعات از یک‌سو با سابقه‌ترین وسایل ارتباط جمعی است که تاریخ حیات فرهنگی جامعه را در درون خود نگه داشته است و از سوی دیگر، پیام‌های مطبوعات به دلایل زیادی از جمله ماندگاری آن‌ها و نحوه پرداخت به موضوعات، تأثیرات ژرف و عمیقی از خود بر جای گذاشته است. ماهیت رسانه اقتضا می‌کند تا اخبار و گزارش‌ها را به طور روزآمد در اختیار مخاطبین خود قرار دهد. ویژگی سرعت در کار رسانه موجب می‌شود تا گاه اظهاراتی منتشر شود که یا با واقعیت همخوانی ندارد و یا موجب خدشه به جایگاه اجتماعی، شخصیت، حرمت یا آبروی افراد شود. این مشکل همچنین در خصوص شایعات موجود در جامعه، برنامه‌های طنز و برنامه‌های پخش زنده نیز متداول است. ظهور رسانه‌های فراملی موجب شده‌اند تا مسأله توهین به دولت‌ها و دیگران یا توهین از درون سرزمین‌های دیگر نیز مطرح شود و بر پیچیدگی موضوع بیفزاید. اهمیت حفظ حرمت اشخاص به حدی است که قانونگذاران در کشورهای مختلف را وادار به اختصاصی بخشی از قوانین کیفری خود به موضوع توهین کرده است.

امروزه نشر اکاذیب در رسانه‌های خبری از حالت ساده گذشته فراتر رفته و شکل نشر اکاذیب نیز دچار تغییرات فراوانی شده است. رسانه‌های خبری ناسالم ترجیح می‌دهند که به جای نشر دروغ به صورت مستقیم و آشکار که جداسازی مخاطبان را بر می‌انگیزد، در قالب‌های متنوع و در لایه‌های تحلیل‌ها و گزارش‌ها با بزرگنمایی یا تحریف‌سازی‌های رایج حوادث و با استفاده از شگردهای مختلف هنری و غیره به مخاطبین دروغ بگویند. در واقع، شاید به نظر برسد که نشر اکاذیب به طور رسمی و علنی در بنگاه‌های خبر پراکنی در سراسر دنیا و در مطبوعات و رسانه‌های جهانی وجود ندارد ولی باید به این نکته اذعان کرد که این بنگاه‌های خبر پراکنی با جهت دادن و ریز و درشت کردن عناوین خبری و تحریف اخبار درست به صورت بسیار گسترده و با استفاده از شگردهای پیچیده روانی و حرفه‌ای گفتن اخبار برای مخاطب، به نتایج مطلوب خود دست می‌یابند. از جمله این تاکتیک‌ها و شگردها: درشت‌نمایی پیام، دست‌چین کردن پیام، جنجال‌آفرینی، ترویج و ترویج‌بخشیدن ساختگی به خبر است، که به میزان بسیار زیادی مورد استفاده این بنگاه‌های خبر پراکنی قرار می‌گیرد. با توجه به مطالب بالا و منابع فقهی که شامل قرآن، روایات، عقل و فرمایشات فقیهان امامیه و... می‌باشد. در مورد نشر اکاذیب از سوی رسانه‌ها و مطبوعات و هر بنگاه خبر پراکنی دیگری می‌توان به این نتیجه رسید که، نشر اکاذیب از سوی رسانه‌های جمعی به هر نحو ممکن چه به صورت مستقیم یا به صورت غیرمستقیم از منظر فقه امامیه، حرام می‌باشد.

افتراء و نشر اکاذیب از موضوعاتی است که در جوامع و ادیان مختلف از آنها به عنوان اعمال اهریمنی و شیطانی یاد شده است در ایران قبل از اسلام به گفتار و پندار و کردار توصیه و توجه زیادی مبذول گشته و از دروغ‌گوئی و نشر اکاذیب به عنوان صفات اهریمنی نام برده شده است. در واقع؛ کذب از جمله صفاتی است که برای خبر به کار می‌رود و خبر به معنای کلامی که احتمال صدق و

کذب در آن وجود دارد، تفسیر می گردد و همه آنچه امروزه عنوان جای دارد و احتمال صدق و کذب در آن خبر اطلاعات بر آن منطبق است، در دایره می رود. دیدگاه ها پیرامون معنانشناسی کذب عبارت اند از: الف. برخی بر آن اند که دو چیزی که در خبر بین آن دو نسبتی برقرار گشته، باید درواقع و قطع نظر از ذهنیت و مدلول کلام، نسبتی داشته باشند. نشر اکاذیب نسبت به افترا دایره شمول وسیع تری داشته و از جهت شرایط و ارکان و وسیله طرح اکاذیب نیز با افترا تفاوت دارد به موجب ماده ۶۹۸ قانون تعزیرات نشر اکاذیب به شرح ذیل بیان گردیده است: هر کس به قصد اضرار به غیر یا تشویش اذهان عمومی یا مقامات رسمی به وسیله نامه یا شکوائیه مراسلات یا عرایض یا گزارش یا توزیع هرگونه اوراق چاپی یا خطی یا امضاء یا بدون امضاء اکاذیبی را اظهار نماید یا اعمالی را برخلاف حقیقت رأساً یا به عنوان نقل قول به شخص حقیقی یا مقامات رسمی تصریحاً یا تلویحاً نسبت دهد اعم از اینکه از طریق مزبور، نحوی از انحاء ضرر مادی یا معنوی به غیر وارد شود یا نه به حبس از دو ماه تا دو سال یا تا ۷۴ سببه سلاق محکوم خواهد شد.

اطلاع رسانی متنی بر کذب، حرام و عنوانی مجرمانه است و آثار تکلیفی و وضعی بر آن مترتب است و اگرچه در مناسبات شخصی، در پاره ای از موارد کذب، در نگاه فقیهان روا شمرده شده است، لکن در رسانه نظر به آثار و پیام های به مراتب ناگوار آن و نبود دلایل کافی فقهی، فقط در صورت وجود اضطرار و با رعایت این ضوابط، مجاز خواهد بود و مصادیق دیگری که در مناسبات فردی به جواز آن حکم شده است، حایر نیست. از سویی انتشار مطالب غیر واقعی منحصر در قالب خبر نیست، و شامل هرگونه ابزاری که به تشویش اذهان و تشویش عمومی منتهی شود، و به این اساس همه این موارد ظرف نشر اکاذیب واقع می گردند.

جرائم بر ضد شخصیت و حیثیت افراد به ویژه اکاذیب با تخریفات که در جرائم کنونی از لحاظ انقلاب ارتباطات و گسترش رسانه های همگانی (در آستانه هزاره سوم میلادی) پیش آمده است اهمیت خاصی به خود گرفته است، قبل از توسعه فعالیت مطبوعات و رسانه های کنینداری و دیداری دامنه انتشار علنی این نوع محدودتر و جنبه پیگیری و مجازات آن متهمان به نسبت ضعیف تر بود ولی از اوایل قرن نوزدهم به این طرف و به ویژه بعد از اعلام مشروطیت در ایران، به تدریج باقی مسائل نشر اکاذیب و اخبار کذب، شایعه سازی و... نیز اهمیت بیشتری یافته است. یکی از اتهامات انتسابی شایع به ویژه به اصحاب رسانه و گاهی فعالان سیاسی کشور، ارتکاب نشر اکاذیب به قصد تشویش اذهان عمومی است که متأسفانه رویه قضایی در انطباق مصداق با ماده قانون و تشخیص قضایی ارتکاب این جرم، اغلب رویکردهای متفاوت دارد، به نحوی که در برخی از احکام صادره، عبارت « تشویش اذهان عمومی» در کنار نشر اکاذیب و به عنوان یک جرم مستقل ذکر شده در حالی که با مراجعه به قوانین جزایی، جرمی تحت این عنوان ملاحظه نمی شود و تشویش اذهان عمومی بخشی از عنصر روانی «سوءنیت خاص» برای تحقق جرم نشر اکاذیب است. از این رو؛ اولاً، شناخت مصادیق

جرم نشر اکاذیب رایانه ای و اینکه چه عمل و اعمالی مشمول این جرم می شوند. ثانیاً، اینکه از لحاظ آماری بدانیم که میزان ارتکاب جرم نشر اکاذیب رایانه ای در کشور در چه رتبه ای در میان جرائم برخوردار است. ثالثاً اینکه بدانیم چند درصد اشخاص حقیقی و چند درصد اشخاص حقوقی مبادرت به جرم نشر اکاذیب رایانه ای می کنند.

در نظام حقوقی ایران، بهتان و افترا جرم است. برابر ماده ۶۹۷ قانون مجازات اسلامی (تعزیرات): «هر کس به وسیله اوراق چاپی یا خطی یا به وسیله درج در روزنامه و جراید یا نطق در مجامع یا به هر وسیله دیگر به کسی امری را صریحاً نسبت دهد یا آنها را منتشر نماید که مطابق قانون آن امر جرم محسوب می شود و نتواند صحت آن اسناد را ثابت نماید جز در مواردی که موجب حد است به یک ماه تا یک سال و تا ۷۴ ضربه شلاق یا یکی از آنها حسب مورد محکوم خواهد شد. همچنین برابر بند ۸ ماده ۶ قانون مطبوعات مصوب ۱۳۶۴ افترا به مقامات، نهادها، ارگانها و هر یک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی حتی از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور جرم است و برابر تبصره ۲ این ماده مستوجب مجازات ماده ۶۹۸ ق.م.ا. تعزیرات است. وجه اشتراک دو مقرر در این است که هر حکم هر دو ماده اطلاق دارد و ترقی بین اهل بدعت و غیر آن وجود ندارد. در قوانین موضوعه دیگر، مانند قانون مطبوعات، دادگاه در این خصوص وجود دارد، مانند ماده ۶ قانون مطبوعات که اشعار می دارد: «نشریات جز در مورد اشخاص به بیانی و احکام اسلام، حقوق عمومی و خصوصی که در این فصل مشخص می شوند، آزادند» و بند ۸ این ماده می گوید: «افترا به مقامات، نهادها، ارگانها و هر یک از افراد کشور و توهین به اشخاص حقیقی و حقوقی که حرمت شرعی دارند، اگر چه از طریق انتشار عکس یا کاریکاتور باشد. مطابق با ماده ۱۰ قانون مطبوعات، انتشار هر نوع مطلب مشتمل بر تهمت یا افترا یا فحش یا الفاظ رکیک یا نسبت های خلاف عرف و نظایر آن نسبت به اشخاص ممنوع است و مدیر مسئول جهت مجازات به محاکم قضایی معرفی می شود، تعقیب جرائم مذکور موکول به شکایت شاکی خصوصی است و در صورت استرداد شکایت تعقیب در هر مرحله ای که باشد متوقف خواهد شد. مطابق با تبصره یک ماده فوق الاشاره، در موارد فوق، شاکی می تواند با مطالبه خسارتی که از نشر مطالب مزبور به او وارد آمده شکایت کرده و دادگاه نیز مکلف است نسبت به آن رسیدگی نماید.

بنابراین اگر هر کس فرد دیگری را به دروغ ولو به دستاویز بدعت گذار بودن از طریق مطبوعات، پایگاه های خبری یا غیر آن متهم به ارتکاب جرم نموده و او را شرابخور، زناکار، کلاهبردار، جاسوس و مانند آن بخواند، مقتری محسوب شده و حسب مورد به حد قذف یا کیفر تعزیری محکوم می گردد. توهین و افترا در مطبوعات در حقوق فرانسه نیز ممنوع بوده و شخصی که مورد توهین قرار گرفته می تواند شکایت کند. آزادی مطبوعات در فرانسه به دنبال پیروزی انقلاب کبیر مورد توجه فراوان قرار گرفت. در اعلامیه حقوق و شهروند انقلاب فرانسه که در ۲۶ اوت ۱۷۸۹ در پاریس انتشار یافت، برای نخستین بار، تعریف های حقوقی دقیقی از آزادی به معنای اعم و آزادی مطبوعات به صورت خاص

ارائه شده و حدود آنها نیز مشخص گردیدند. پس از پیروزی انقلاب کبیر فرانسه تا زمان برقراری جمهوری سوم که در اوایل دهه ۱۸۷۰ صورت گرفت، آزادی مطبوعات وضع ثابتی پیدا نکرد و چندین اعلامیه حقوق و قانون اساسی و قانون و فرمان و تصویب نامه مطبوعاتی منتشر گردید. اما در تمام این دوره ها، آزادی مطبوعات متزلزل بود. قانون ۱۸۷۵ جمهوری سوم فرانسه در مورد آزادی مطبوعات ساکت بود اما در عین حال یکی از نخستین قوانین مهم جمهوری سوم فرانسه، قانون آزادی مطبوعات بود که در ۲۹ ژوئیه ۱۸۸۱ به تصویب رسید. این قانون درباره آزادی مطبوعات که به بنای آزادی گرای معروف شده و هم اکنون نیز در آن کشور اجرا می شود، جانشین ۴۲ قانون و فرمان و تصویب نامه شد. هدف اصلی قانونگذاران فرانسه از تصویب این قانون، تامین حداکثر آزادی روزنامه ها و ایجاد یک نظام مسئولیت مطبوعاتی بود چنان نظارتی که حکومت ها به هیچ وجه نتوانند آن را برای مقید ساختن مطبوعات دست آریز قرار دهند. این آزادی بر اصولی نیز استوار می باشد که هرگاه شخصی به مناسبتی در مطالب روزنامه یا مجله، مورد اشاره یا انتقاد قرار بگیرد، دارای حق جواب است و می تواند نظر مکتوب خود را در مجله تصحیح آن، برای مدیر روزنامه ارسال دارد و وی ملزم است که این نظر را در محل درج مطلب اصلی همان حروف چاپ کند. اگر در مطبوعات، برخی از جرائم عام مانند توهین، افترا و تحریک به ارتکاب جرائم راجع به ارتکاب شونند تحت تعقیب قرار می گیرند. اما چاپ اخبار نادرست، تنها در صورتی تعقیب می شود که انتشار آنها با سوء نیت صورت گرفته و باعث اختلال نظم عمومی شده باشد. جرائم مطبوعاتی در صلاحیت ا حصارای دادگاه های حقوقی با حضور هیات منصفه است مگر در مورد افترا که محاکم جنحه به آن رسیدگی می کنند. در صورتی که به سبب انتشار روزنامه یا کتاب، جرمی ارتکاب یافته باشد و تحت تعقیب قرار گیرد، مدیر مسئول روزنامه یا ناشر کتاب مسئول شناخته می شود. نویسنده کتاب یا مقاله ممکن است به عنوان شریک جرم مورد تعقیب قرار گیرد. از این رو در پژوهش حاضر مولف با توجه به علاقه سدی به موضوع و مطالعات انجام داده درصدد بررسی تطبیقی جرم نشر اکاذیب در مطبوعات در حقوق ایران، فرانسه، برآمده تا از این طریق بتواند پیشنهادات علمی و عملی را به مدیران و دست اندرکاران ارائه نماید.

صفحه	عنوان
۱۵	فصل اول: مفاهیم و مبانی نظری پژوهش
۱۶	۱-۱- تعریف جرم
۱۶	۱-۲- تعریف خبر
۱۷	۱-۳- معنای انتشار
۱۷	۱-۴- مفهوم رسانه
۱۷	۱-۵- انواع رسانه
۱۸	۱-۶- تعریف مطبوعات
۱۹	۱-۷- مفهوم آزادی و آزادی مطبوعات
۱۹	۱-۸- مفهوم رانم مطبوعاتی
۲۰	۱-۹- هتک حرمت
۲۱	۱-۱۰- نشر اکاذیب (نشر غالب غیرواقع)
۲۱	۱-۱۰-۱- کذب در لایحه
۲۱	۱-۱۰-۲- خبر کذب
۲۱	۱-۱۰-۳- مصادیق نشر اکاذیب
۲۲	۱-۱۰-۱-۱- مبالغه و بزرگنمایی
۲۳	۱-۱۰-۲-۱- تحریف
۲۳	۱-۱۰-۳-۱- اخبار مشکوک
۲۴	۱-۱۱- مفهوم افترا
۲۵	۱-۱۱-۱- معنای بهتان
۲۶	۱-۱۱-۲- معنای تهمت
۲۶	۱-۱۱-۳- قذف
۲۷	۱-۱۲- مفاهیم توهین و اهانت
۳۰	۱-۱۳- تقسیم بندی توهین
۳۱	۱-۱۴- مقایسه قذف و توهین
۳۱	۱-۱۵- مجازات قذف و توهین
۳۲	۱-۱۶- تکرار جرم
۳۳	۱-۱۷- تفاوت قذف و افترا
۳۴	۱-۱۸- جرائم مطبوعاتی
۳۶	۱-۱۹- اقسام مسئولیت
۳۶	۱-۱۹-۱- مسئولیت مدنی

۲۷	۱-۱۹-۲- مسئولیت نیابتی
۳۸	۱-۱۹-۳- مسئولیت کیفری
۳۹	۱-۲۰- سیر جرم انگاری نشر اکاذیب در مطبوعات
۴۰	۱-۲۱- آزادی مطبوعات در ایران
۴۱	۱-۲۲- حدود مطبوعات
۴۳	فصل دوم: جرم نشر اکاذیب در مطبوعات از منظر قوانین موضوعه ایران
۴۴	۱-۲- مسئولیت در قانون مطبوعات ایران
۴۶	۱-۱-۲- افراد مسئول جرایم مطبوعات در ایران
۴۶	۱-۱-۱-۲- مدیر مسئول
۴۷	۱-۱-۱-۲- صاحب امتیاز
۴۸	۱-۱-۱-۲- پد، ورنده اثر
۴۹	۱-۲- تعریفی از جرم حدی تعزیری
۵۰	۱-۳- مسئولیت مدنی به دلیل نقض حقوق عمومی
۵۱	۲-۲- حقوق شهروندی در مطبوعات
۵۴	۳-۲- مسئولیت ناشی از فعل غیر
۵۵	۴-۲- معنای حق الله و حق الناس
۵۷	۵-۲- جبران خسارت جرائم مطبوعاتی
۵۸	۶-۲- توهین در قانون ایران
۶۰	۱-۶-۲- توهین در رسانه
۶۲	۲-۶-۲- توهین به وسیله مطبوعات
۶۳	۳-۶-۲- توهین به مقدسات اسلامی
۶۴	۴-۶-۲- توهین به اقوام
۶۶	۵-۶-۲- توهین در رسانه علیه یک ملت و دولت
۶۷	۶-۶-۲- هتک حیثیت و ضرر معنوی آن
۷۰	۷-۶-۲- توهین به ادیان و فرق مذهبی
۷۲	۷-۲- نشر اکاذیب در حقوق ایران
۷۳	۱-۷-۲- شرایط تحقق نشر اکاذیب
۷۵	۲-۷-۲- نشر اکاذیب و روزنامه نگاری زرد
۷۶	۳-۷-۲- مواردی که نشر اکاذیب و اخبار دروغ مجاز است
۷۶	۱-۳-۷-۲- نشر اکاذیب در موارد اضطراری
۷۷	۲-۳-۷-۲- نشر اکاذیب در موارد تراحم
۷۸	۳-۳-۷-۲- نشر اخبار و اطلاعات نادرست برای فریفتن دشمن

۷۸.....	۸-۲- افترا در قانون ایران.....
۸۰.....	۲-۸-۱- شرایط جرم افترا.....
۸۲.....	۲-۸-۲- افترا رایانه ای.....
۸۵.....	۲-۹- قذف در قانون ایران.....
۸۷.....	۲-۹-۱- شرایط قاذف (قذف کننده) و مقذوف (قذف شونده).....
۸۹.....	۲-۹-۲- قذف در فضای مجازی.....
۹۰.....	۲-۱۰- جنبه عمومی جرم نشر اکاذیب.....
۹۳.....	فصل سوم: جرم نشر اکاذیب در مطبوعات از منظر قوانین فرانسه
۹۴.....	۳-۱- آزادی مطبوعات در فرانسه.....
۹۸.....	۳-۲- مسئولیت در قانون مطبوعات فرانسه.....
۱۰۰.....	۳-۳- توقیف بهرودی در فرانسه.....
۱۰۲.....	۳-۴- مسئولیت مدنی و کیفری مطبوعات فرانسه.....
۱۰۵.....	۳-۵- توهین در مطبوعات فرانسه.....
۱۰۷.....	۳-۵-۱- توهین به آرام و آسایش در فرانسه.....
۱۰۹.....	۳-۵-۲- توهین به مقدسات مذهبی در فرانسه.....
۱۱۰.....	۳-۶- جنبه عمومی جرم نشر اکاذیب در فرانسه.....
۱۱۱.....	۳-۷- جرایم مطبوعاتی در قانون فرانسه.....
۱۱۳.....	۳-۷-۱- عناصر متمشکله جرایم رسانه ای.....
۱۱۵.....	۳-۷-۲- افراد مسئول جرایم مطبوعات در فرانسه.....
۱۱۶.....	۳-۷-۳- مجازات جرائم مطبوعات در فرانسه.....
۱۱۷.....	۳-۸- افترا در قانون فرانسه.....
۱۱۸.....	۳-۹- ماده ۲۹ قانون مطبوعات در قوانین فرانسه.....
۱۲۱.....	فصل چهارم: نتیجه گیری و پیشنهادها
۱۲۲.....	۴-۱- جمع بندی و نتیجه گیری.....
۱۲۵.....	۴-۲- پیشنهادها.....
۱۲۷.....	ضمائم.....
۱۲۸.....	قانون مطبوعات و الحاقیه های سال ۱۳۸۸
۱۴۳.....	آیین نامه اجرایی قانون مطبوعات، مصوب ۱۳۶۴ و اصلاحات بعدی آن
۱۴۸.....	آیین نامه اجرایی قانون مطبوعات مصوب ۱۳۹۵ هیأت وزیران
۱۵۷.....	منابع.....